



ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL PRITARIMO ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITAI

2022 m. balandžio 29 d. Nr. TS-
Rokiškis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 5 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 5 punktu, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3, 6.4 ir 9 punktais,

Rokiškio rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a:**

pritarti Rokiškio rajono savivaldybės 2021 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitai (pridedama).

Sprendimas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Regionų apygardos administraciniam teismui, skundą (prašymą) perduodant bet kuriose šio teismo rūmuose Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Ramūnas Godeliauskas

Agnė Šapokaitė

**SPRENDIMO PROJEKTO „DĖL ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021 M.
VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO“
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

Sprendimo projekto tikslai ir uždaviniai.

Tikslas – surinkę išsamią informaciją apie Rokiškio rajono savivaldybės gyventojų sveikatos būklę ir ją lemiančius rizikos veiksnius, nustatysime visuomenės sveikatos problemas ir visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetus, taip pat remiantis objektyvia informacija planuosime ir įgyvendinsime vietines visuomenės sveikatos stiprinimo ir prevencijos programas. Uždaviniai: 1) rinkti duomenis ir rodiklius, apibūdinančius savivaldybės gyventojų sveikatos būklę, ją veikiančius veiksnius bei pokyčių tendencijas; 2) formuoti bendrą savivaldybės visuomenės sveikatos duomenų sistemą; 3) užtikrinti tinkamą apibendrintų visuomenės sveikatos stebėsenos rezultatų teikimą Rokiškio rajono savivaldybės administracijai bei kitoms valstybinėms, savivaldybių suinteresuotoms institucijoms bei visuomenei.

Teisinio reguliavimo nuostatos.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 6 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 5 dalimi, Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos stebėsenos (monitoringo) įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 5 punktu, Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3, 6.4 ir 9 punktais.

Sprendimo projekto esmė.

Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2021 metų ataskaitos tvirtinimo ir pateikimą tvarką Higienos institutui reglamentuoja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. V-1387 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. Higienos institutui Rokiškio rajono savivaldybės tarybos patvirtintą savivaldybės 2021 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą reikia pateikti iki 2022 m. gegužės 1 d.

Laukiami rezultatai.

Nustatysime Rokiškio rajono savivaldybės visuomenės sveikatos problemas ir visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetus, taip pat remiantis objektyvia informacija planuosime ir įgyvendinsime vietines visuomenės sveikatos stiprinimo ir prevencijos programas. Bus efektyviau įgyvendinama Rokiškio rajono savivaldybėje valstybės ir savivaldybės sveikatos politika.

Finansavimo šaltiniai ir lėšų poreikis.

Sprendimo įgyvendinimui skiriama valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija.

Suderinamumas su Lietuvos Respublikos galiojančiais teisės norminiais aktais.

Projektas neprieštarauja galiojantiems teisės aktams.

Antikorupcinis vertinimas.

Teisės akte nenumatoma reguliuoti visuomeninių santykių, susijusių su LR korupcijos prevencijos įstatymo 8 str. 1 d. numatytais veiksniais, todėl teisės aktas nevertintinas antikorupcinio požiūriu.

PATVIRTINTA
Rokiškio rajono savivaldybės tarybos
2022 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. TS-

ROKIŠKIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2021 M. VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Rokiškio rajono savivaldybėje vykdoma remiantis bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai.

Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje.

Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetas kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

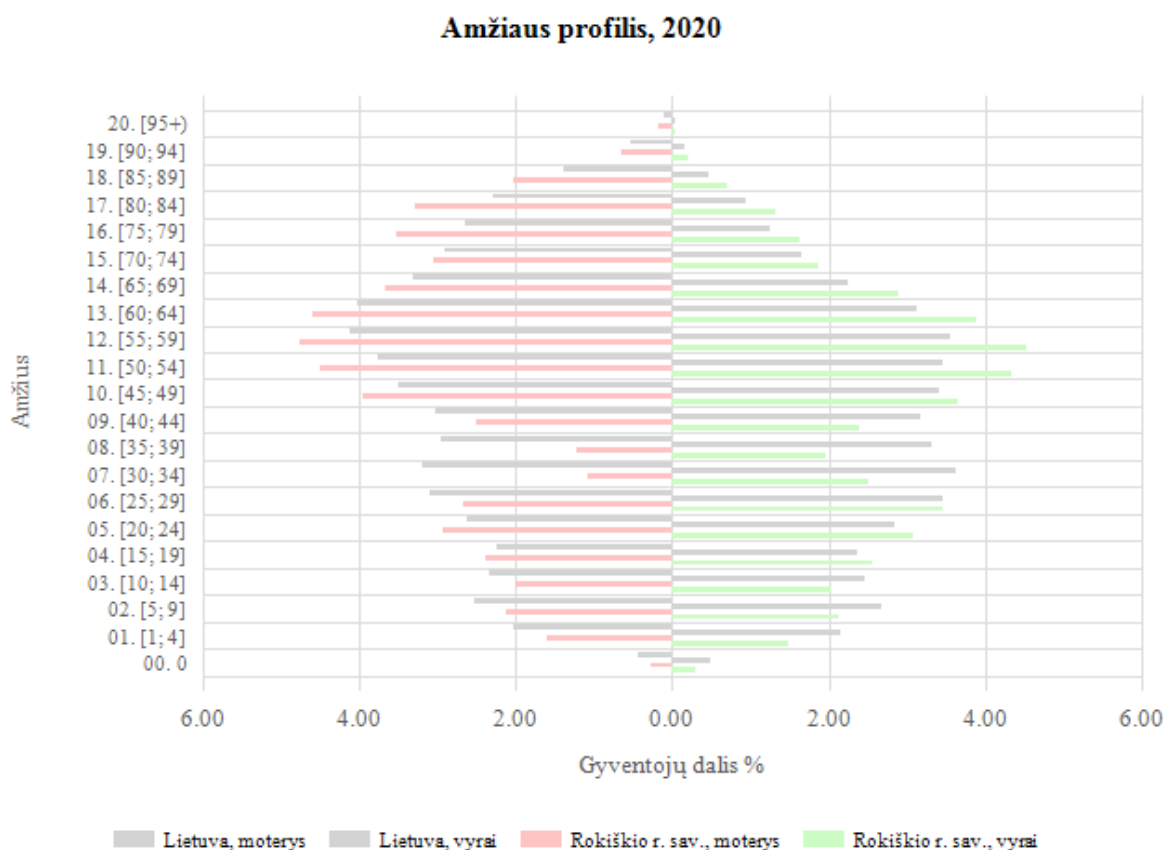
Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveiksta.hi.lt

Nuo 2019 m. nėra teikiamas rodiklis Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv., kadangi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. A1-296 nuo 2018 m. liepos 1 d. panaikinta Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus apskaita ir šios apskaitos tvarka.

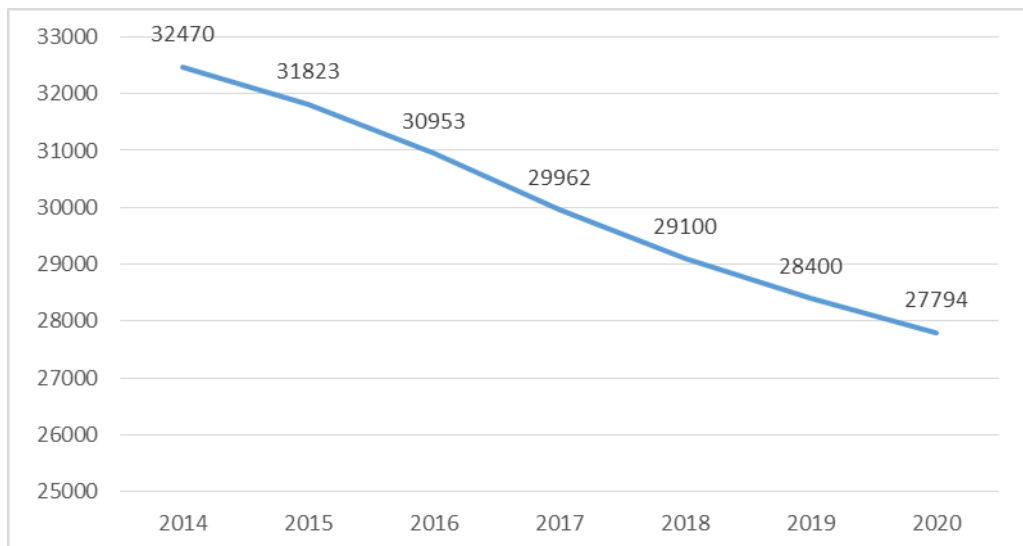
1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Demografinė situacija apibūdina gyventojų skaičių, sudėtį, teritorinį pasiskirstymą, jų pokyčius, analizuoja demografinius procesus (gimstamumas, mirtingumas, migracija) ir jų sąveiką su ekonominiais, socialiniais, politiniais, ekologiniais ir kitais veiksniais.



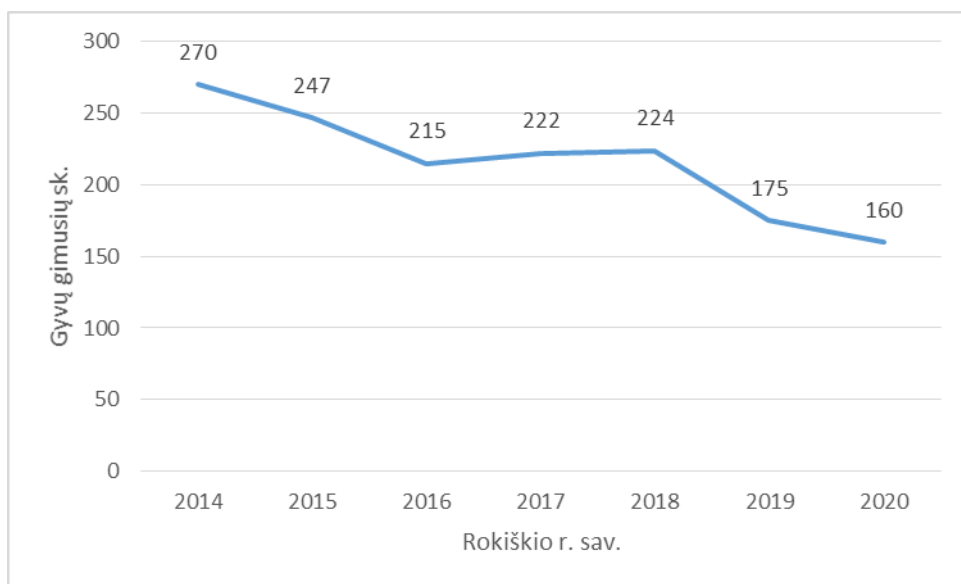
1 pav. Rokiškio r. savivaldybės demografinis medis, 2020 m.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Rokiškio rajono savivaldybėje 2020 m. gyveno 27794 žmonės. Gyventojų pasiskirstymą pagal amžių (procentais), bei palyginimą su Lietuva matome 1 pav. Lietuvoje 2014–2020 m. nuolatinių gyventojų skaičius kasmet mažėja, o tam įtakos turėjo emigracija, savivaldybėje nuolatinių gyventojų skaičius nuo 2014 m. iki 2020 m. sumažėjo 4676 gyventojais (2 pav.).



2 pav. Nuolatinių Rokiškio raj. savivaldybės gyventojų skaičiaus kaitos dinamika 2014–2020 m.

Gimusiųjų vaikų skaičius Rokiškio rajono savivaldybėje mažėja. 2020 metais Rokiškio rajono savivaldybėje gimė 160 naujagimių (3 pav.). Gimstamumo rodiklis 1 000-iui gyventojų buvo 5,8 (Lietuvoje – 9,0).



3 pav. Gyvų gimusių naujagimių skaičius Rokiškio raj. savivaldybėje 2014-2020 m.

Santuokų skaičius 2020 metais rodiklis siekė 140 (1 000 gyv. - 5,0), 2019 metais – 169 santuokos (1 000 gyv. – 6,0). Ištuokų skaičius 2020 metais Rokiškio rajono savivaldybėje rodiklis siekė 67 (1 000 gyv. – 2,4) , 2019 metais ištuokų skaičius – 73 (1 000 gyv. – 2,6).

Socioekonominė situacija savivaldybėje. Socioekonominės situacijos dalyje pateikiami rodikliai apie gyventojų skurdo, nedarbo lygį, taip pat pateikiami kiti, netiesiogiai socioekonominę padėtį atspindintys rodikliai. Socialinė ir ekonominė gyventojų padėtis sudaro

pagrindinius sveikatos netolygumus. Gyventojų išsilavinimo lygis, pajamų dydis, užimamos pareigos ar priklausymas vienai ar kitai socialinei grupei turi didžiulės įtakos sveikatai.

Ilgalaikio nedarbo lygio rodiklis Rokiškio rajono savivaldybėje 2020 metais siekė 526 atvejų, t. y. 3,1 proc. Palyginti su 2019 metais, šis rodiklis buvo 503, t. y. 2,9 proc. Didėjo ir registruotas nedarbo lygis, 2020 metais buvo 17,7 proc., 2019 metais šis rodiklis siekė 12,0 proc., rodiklis padidėjo 5,7 proc.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2020 metais siekė 1555, o 2019 m. rodiklis – 1711. Kaip matyti, rodiklis 2020 metais buvo mažesnis 156 gavėjais.

Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 moksleivių 2020 metais sudarė 1119 (abs. sk.) / 386,4 (1 000 moksl.), 2019 m. 963 (abs. sk.) / 322,5 (1 000 moksl.). Kaip matyti rodiklis 2020 metais buvo didesnis 156 gavėjais.

Sveikata savivaldybėje. Rokiškio rajono savivaldybės demografinė būklė, kaip ir visos Lietuvos, nėra palanki – mažėja gyventojų skaičius (daug emigruoja jauno amžiaus asmenų), sensta visuomenė, neigiamas natūralus gyventojų prieaugis.

2020 METŲ SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pirmoje lentelės skiltyje pateikiamas rodiklio pavadinimas, antroje skiltyje Rokiškio savivaldybės reikšmės (tendencija, kaip kito per metus, Rokiškio rajono savivaldybės rodiklis, kiekis (skaičius), 3 metų vidurkis ir Rokiškio rajono sav. santykis su Lietuvos vidurkiu), trečioje skiltyje matome Lietuvos reikšmes (Lietuvos rodiklis, blogiausias / geriausias Lietuvos sav. reikšmes bei sritis, kaip atrodo Rokiškio rajono sav., palyginti su Lietuvos vidurkiu, pažymėta juodu brūkšneliu).

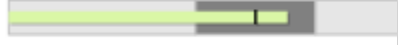
Tendencija: ➡ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja ■ Geriau ■ Blogiau ■ Panašus

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➡	71.1	71	72.2	0.95	75.1	70.5		80.7
Išvengiamas mirtingumas proc.	➡	28.0	164	29.2	0.98	28.5	38.9		21.3
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	39.6	11	37.5	1.82	21.7	71.2		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv.	⬆	45.8	11	47.4	2.17	21.1	70.1		0.0
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	⬇	39.6	11	44.6	1.26	31.4	64.7		0.0
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2019)	⬆	64.2	136	63.0	0.96	67.1	246.0		36.1
Socialinės rizikos šeimų sk. 1000 gyv. (2018)	⬆	5.7	165	5.7	1.73	3.3	8.5		0.3
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos %	⬇	3.1	526	3.5	1.19	2.6	6.6		0.7
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬇	-20.0	-557	-2.3	-	0.6	-26.8		41.1
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬇	136.7	38	124.3	1.52	89.7	259.1		24.7
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv.	⬇	142.1	38	130.3	1.63	87.0	210.6		23.5
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl.	⬆	386.4	1119	341.0	1.79	216.1	446.8		70.2
Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	➡	55.9	1555	58.9	2.78	20.1	65.3		2.0
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB)	⬇	1.4	4	2.1	0.67	2.1	8.3		0.0

registro duomenys)										
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	↓	2.2	6	2.3	0.88	2.5	9.7		0.0	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.	↑	1.2	2	1.4	1.20	1.0	3.5		0.0	
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.	↓	127.8	89	128.3	1.04	123.1	167.4		41.1	
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.	→	67.1	112	69.8	1.27	52.7	120.8		37.7	
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.)	↓	3.2	9	25.6	0.35	9.2	27.7		0.0	
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį										
Mirt. nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	10.8	3	10.6	2.16	5.0	27.9		0.0	
SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.	↓	10.5	3	10.8	2.14	4.9	23.5		0.0	
Mirt. nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	↓	7.2	2	18.8	0.41	17.7	84.0		0.0	
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.	↓	8.5	2	17.6	0.50	17.1	59.8		0.0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių										
Mirt. transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↑	21.6	6	16.4	2.81	7.7	27.9		0.0	
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.	↑	24.1	6	16.1	3.17	7.6	29.4		0.0	
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	↓	3.6	1	1.2	1.64	2.2	11.5		0.0	
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.	↓	3.0	1	1.0	1.43	2.1	10.1		0.0	
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv.	↓	5.8	16	5.7	0.94	6.2	13.8		0.0	
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą										

Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	➔	380.0	380	369.0	0.42	896.0	29239.0		16.0
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									
Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	1.2	0.00	2.2	11.0		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	—	0.0	0	1.4	0.00	2.3	17.7		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	➔	54.0	15	43.4	2.48	21.8	69.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.	➔	51.3	15	42.5	2.45	20.9	71.4		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai	➔	171.6	27794	176.6	0.86	199.8	71.5		380.6
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai	⬆	204.4	27794	210.6	1.18	172.6	43.2		345.5
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius									
Kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2019)	⬆	57.9	73	47.2	1.53	37.8	6.6		62.1
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius									
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais									
Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.	➔	27.3	759	33.0	1.29	21.1	38.1		7.8
IH dėl cukrinio diabeto sk. 18+ m. 1 000 gyv.	⬆	6.2	146	7.1	1.19	5.2	8.6		1.7
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą									
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk. (2019)	⬆	3.9	307	3.9	2.29	1.7	1.1		6.0
Šeimos gydytojų sk. 10 000 gyv. (2019)	➔	2.5	7	2.6	0.35	7.2	2.5		13.8
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv.	➔	7.5	209645	8.3	0.94	8.0	10.1		5.8
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	➔	0.4	1	0.4	1.00	0.4	2.4		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys)	—	0.0	0	0.2	0.00	0.2	2.1		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000	➔	0.4	1	0.5	0.27	1.5	4.2		0.0

gyv. (ULAC duomenys)										
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą										
Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių	↑	18.8	3	8.9	6.71	2.8	18.8		0.0	
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepijimo apimtys, %	→	90.6	174	92.4	1.01	90.1	80.1		100.0	
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepijimo apimtys (3 dozės), %	→	93.8	135	94.3	1.03	91.3	49.2		100.0	
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %	↓	4.3	79	4.1	0.44	9.7	0.9		37.8	
Vaikų (7–17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	11.7	170	11.6	0.55	21.1	7.4		33.5	
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15–17 m. moterų	–	0.0	0	3.3	0.00	2.9	15.0		0.0	
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę										
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	↓	1126.1	313	1130.2	1.37	820.8	1563.7		362.5	
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.	↓	828.1	313	861.8	1.04	795.2	1219.3		577.5	
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	→	359.8	100	351.7	1.23	293.7	470.9		200.4	
SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.	→	272.1	100	271.9	0.98	278.2	359.7		215.6	
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	→	284.2	79	279.0	1.52	187.0	562.8		27.9	
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.	→	203.0	79	213.9	1.13	179.2	446.1		49.4	
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	48.9	136	47.8	0.97	50.4	99.6		22.1	
Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi krūties vėžio programoje	→	46.4	2261	51.6	1.02	45.7	15.2		57.4	
Tikslinės populiacijos dalis %, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje	→	52.2	3128	54.7	1.00	52.1	28.1		74.7	
Tikslinės populiacijos dalis %, per 2 metus dalyvavusi	↑	47.4	5017	50.8	0.98	48.3	21.7		65.4	

storios žarnos vėžio programoje											
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje	➔	38.2	2576	45.2	1.07	35.6	15.1		58.8		

1 lentelė. 2020 m. Rokiškio r. savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Atsižvelgiant į LSS iškeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis¹, matoma, kad:

1.1. Uždavinio „Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą“ rodikliai savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio.

1.2. Uždavinio „Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu“ 1 rodiklis yra geresnis už Lietuvos vidurkį.

2.1. Uždavinio „Kurti sveikas ir saugias darbo bei buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą“ labiausiai šioje skiltyje išsiskiria rodiklis asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe skaičius.

2.2. Uždavinio „Kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį“ Rokiškio raj. savivaldybėje blogesni už Lietuvos rodikliai yra mirtingumas nuo paskendimų.

2.3. Uždavinio „Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių“ labiausiai išsiskyrė rodiklis: *Mirtingumas transporto įvykiuose*. Kadangi jis patenka į raudoną spalvą.

2.4. Uždavinio „Mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą“ rodikliai nežymiai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio.

3.1. Uždavinio „Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą“ rodikliai nežymiai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio, tik į blogąją pusę išsiskiria šis rodiklis: *Alkoholio sąlygotų priežasčių ir SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių*. Tačiau galima pasidžiaugti, kad Rokiškio rajono savivaldybėje nebuvo fiksuota nė viena mirtis nuo narkotikų sąlygotų priežasčių.

3.2. Uždavinio „Skatinti sveikos mitybos įpročius“ rodiklis *neanalizuotas, nes nėra pateikta duomenų*.

4.1. Uždavinio „Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais“ rodikliai geresni, palyginti su Lietuvos vidurkiu.

4.2. Uždavinio „Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą“ rodikliai

panašūs į Lietuvos vidurkį, tačiau labiau į blogąją pusę išsiskiria *Šeimos gydytojų skaičius*.

4.3. Uždavinio „**Gerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ trys rodikliai pateko į raudonąją zoną. Šiais metais nebuvo nei vienos paauglės gimdyvės Rokiškio rajono savivaldybėje.

4.4. Uždavinio „**Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ dauguma rodiklių nežymiai skiriasi nuo Lietuvos vidurkio. Į raudonąją zoną patenka *Mirtingumas nuo piktybinių navikų ir nuo cerebrovaskulinių ligų*.

Remiantis lentelėje (1 lentelė) pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

1. 10 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- a) sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys),
- b) naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duomenys),
- c) mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.,
- d) SMR nuo nukritimo (W00-W19) 100 000 gyv.,
- e) mirtingumas nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.,
- f) SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.,
- g) kūdikių, žindytų išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2020),
- h) slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius (2020),
- i) sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 10 000 gyv. (TB registro duomenys),
- j) paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 gyv. 15–17 m. moterų.

2. 22 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis (raudonoji zona):

- a) vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai),
- b) savižudybių skaičius (X60–X84) 100 000 gyv.,
- c) SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 000 gyv.,
- d) bandymų žudyti skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyv.,
- e) gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.,
- f) mirtingumas nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.,
- g) SMR nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.,
- h) mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 moksl.,
- i) socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.,
- j) asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, skaičius 10 000 gyv.,
- k) mirtingumas nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.,
- l) SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.,
- m) mirtingumas transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.,
- n) SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv.,

- o) mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.,
- p) SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.,
- q) šeimos gydytojų skaičius 10 000 gyv. (2020),
- r) kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių,
- s) vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %
- t) vaikų (7–17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.),
- u) mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.,
- v) mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.

3. 29 rodikliai reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

2. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Šioje dalyje analizuojamos specifinės problemos ir rodikliai, kurie Rokiškio rajono savivaldybėje turi neigiamą pokytį bei ryškiai blogesnius rodiklius, palyginti su kitomis Lietuvos savivaldybėmis.

Remiantis Higienos instituto savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rašymo metodinėmis rekomendacijomis, įvertinus savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, kasmet reikia išskirti po 3 prioritetingas savivaldybės visuomenės sveikatos problemas. Išskirti problemines sritis galima keliais būdais:

1) vertinant, kurios savivaldybių reikšmės yra blogiausios Lietuvoje (t. y. raudonos zonos);

2) vertinant keleto metų pokytį;

3) vertinant, kokios priemonės buvo daromos, ir kaip jos pakeitė situaciją.

2020 metų išsamesnei analizei iš 1 lentelėje pateiktų PRS rodiklių reikšmių, atsižvelgiant į santykį su Lietuva, Rokiškio rajono savivaldybėje pasirinkti rodikliai yra:

1) savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.,

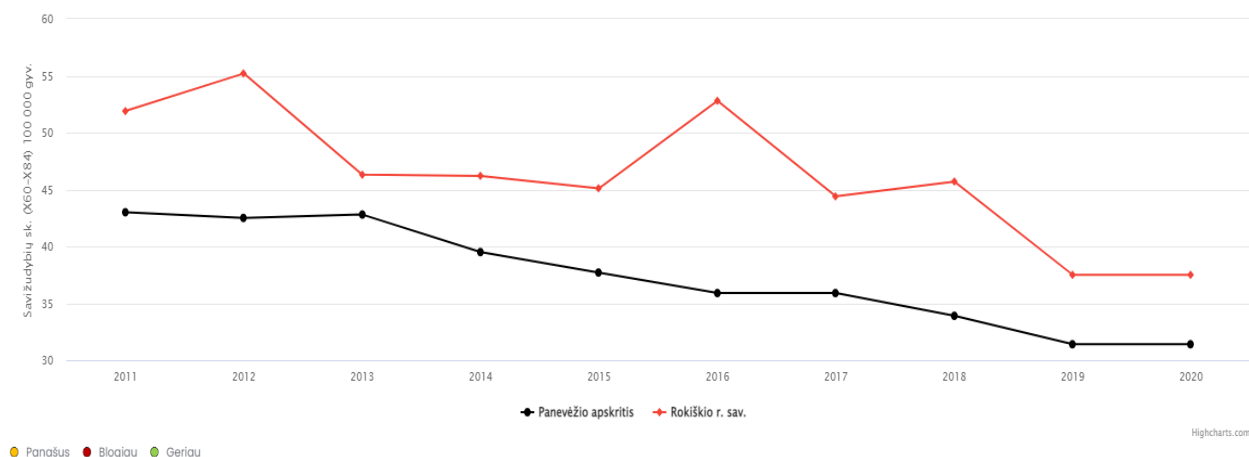
2) mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.,

3) vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %.

2.1. Prioritetinė problema. Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 000 gyv.

Savižudybės Lietuvoje yra vertinama kaip plačiai paplitusi ir itin opi nacionalinio masto socialinė ir psichikos sveikatos problema. Socialinės bei finansinės problemos yra pagrindiniai tokio aukšto savižudybių reitingo šaltiniai. Specialistai sutaria, kad savižudybių

skaičius Lietuvoje kasmet mažėja, tačiau šie skaičiai vis tiek išlieka vieni didžiausių Europoje. 2020 metais Lietuvoje registruoti 649 nusižudę žmonės. Rokiškio rajono savivaldybėje, savižudybių skaičius per 10 metų taip pat mažėja, bet išlieka vis dar aukštas (4pav.).



Metai		Kiekis	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI	Kontekstas
2011	●	18,0	51,9	30,8	82,1	43,0
2012	●	19,0	55,2	33,0	86,5	42,5
2013	●	15,0	46,3	26,1	75,9	42,8
2014	●	15,0	46,2	25,8	76,2	39,5
2015	●	14,0	45,1	24,9	75,3	37,7
2016	●	16,0	52,8	30,4	85,4	35,9
2017	●	13,0	44,4	23,9	75,5	35,9
2018	●	13,0	45,7	24,6	77,7	33,9
2019	●	11,0	37,5	18,5	67,7	31,4
2020	●	11,0	37,5	18,5	67,7	31,4

4 pav. Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv.

Savižudybė – tai daugelio veiksnių poveikio padarinys. Tarp jų yra išskiriami genetiniai, psichologiniai, socialiniai ir kultūriniai, dažnai apsunkinti traumos ar praradimo.

Kad ir kas sąlygotų savižudybę, pirmiausia tai suprantama kaip psichologinė problema. Savižudybę dažniausiai sąlygoja gilus beviltiškumo ir bejėgiškumo jausmas. Žmogus nebemato jokių problemų sprendimų ir galimybių susitvarkyti su sudėtingomis gyvenimo aplinkybėmis, tad pasirenka galimybę nutraukti kančią nutraukdamas savo gyvenimą. Vis dėlto asmenys, kurie bandė žudytis, teikiant profesionalią psichologinę pagalbą sugeba išspręsti daugelį problemų ir toliau gyventi pilnavertį gyvenimą.

Rizikos veiksniai. Nėra vienos savižudybės priežasties. Neatsiejamas savižudybės rizikos veiksnys yra praityje patirtos psichologinės traumos, nutrūkę socialiniai ryšiai, santykiai su

artimaisiais ir t. t.

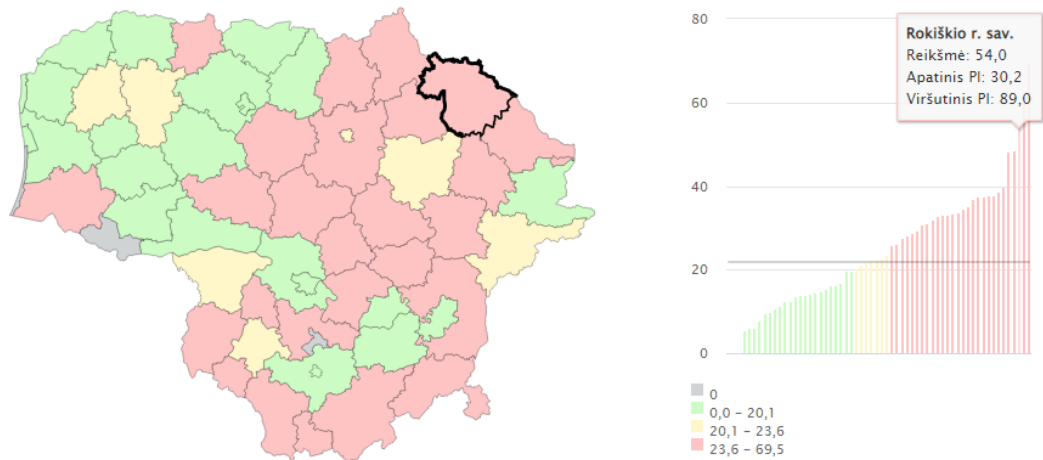
- Savižudybių riziką padidina ankstesni savižudybės bandymai.
- Didesnę riziką nusižudyti patiria nusižudžiusių artimieji, dėl netekties išgyvenantys psichologinę traumą, patiriantys stresą ir kaltės jausmą, taip pat dėl to, kad dažnai dėl vyraujančios stigmos vengia kreiptis psichologinės pagalbos.
- Mokslinių tyrimų duomenimis, didesnę riziką nusižudyti patiria psichikos sveikatos arba priklausomybės ligomis sergantys asmenys, taip pat asmenys, turintys įgimtų ar įgytų fizinių sutrikimų, ligų ar jas lydinčio lėtinio skausmo.
- Dėl socialinio modeliavimo gali būti stebimas „užsikrėtimo savižudybe“ reiškinys. Neretai nusižudžiusių artimieji dėl stigmos ir gėdos vengia kalbėti apie netektį bei savo reakcijas į ją.

2.2 Prioritetinė problema. Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.

Alkoholio vartojimo sąlygota žala – grynoji išteklių, kurių visuomenė neteko dėl ankstesnio ir dabartinio alkoholinių gėrimų vartojimo, vertė ir neapčiuopiama žala, patirta dėl svaiginimosi šia psichoaktyviąja medžiaga. Paprastai socialinė ir ekonominė žala sistemiskai skirstoma į tris pagrindines rūšis – tiesioginę, netiesioginę ir neapčiuopiamą. Alkoholio vartojimo sukeltą žalą patiria ne tik pats geriantysis, bet ir aplink jį esantys, o kartais ir tiesioginio ryšio neturintys, asmenys ar asmenų grupės ir galiausiai visa visuomenė.

Nustatyta, kad 10 pagrindinių žmonių mirtingumo priežasčių apie 10 proc. nulemia medicininė priežiūra, po 20 proc. – socialinė, fizinė aplinka ir genetiniai veiksniai ir net apie 50 proc. – žmogaus gyvenimo būdas. Žalingas alkoholio vartojimas yra siejamas su daugeliu ligų (tokių kaip įvairių lokalizacijų vėžiai, insultas, kepenų cirozė, naujagimiui – įgimtos ydos bei proto negalia), taip pat su mirtimis ir neįgalumu dėl transporto avarijų, traumų, užpuolimų, smurto, žmogžudysčių bei savižudybių. Dėl alkoholio vartojimo kasmet pasaulyje miršta apie 3,3 mln. žmonių. Lietuvoje 2020 m. dėl su alkoholio vartojimu susijusių priežasčių mirė 608 Lietuvos gyventojai, Rokiškio r. – 15 gyventojų. Žiūrint į Lietuvos žemėlapi (5 pav.) matyti, kad Rokiškio raj. savivaldybė patenka į raudonąją zoną ir Lietuvos kontekste užima blogą vietą.

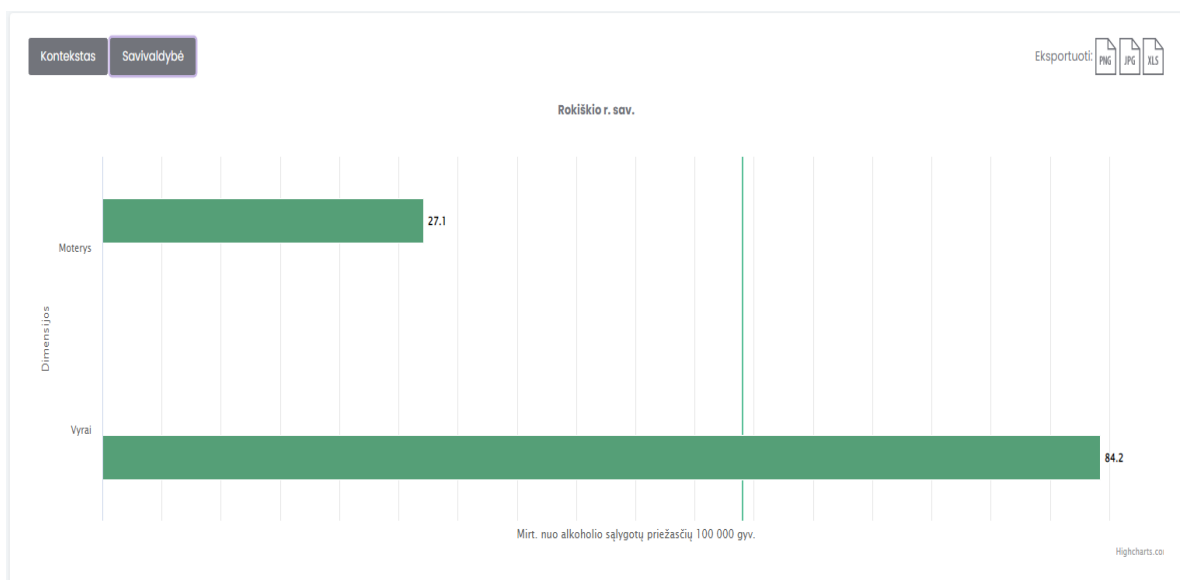
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. Metai: 2020 Gini: 0.33



Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Rokiškio r. sav.	15	54,0	30,2	89,0

5 pav. Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. Rokiškio raj. savivaldybėje.

Kaip ir visoje Lietuvoje, taip ir Rokiškio raj. savivaldybėje vyrų mirtingumas dėl alkoholio vartojimo yra didesnis. 2020 metais moterų mirtingumas nuo alkoholio padarytos žalos sudarė 27,1, o vyrų – 84,2. (6 pav.).



6 pav. Mirtingumas pagal lytį Rokiškio raj. savivaldybėje nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 2020 metais.

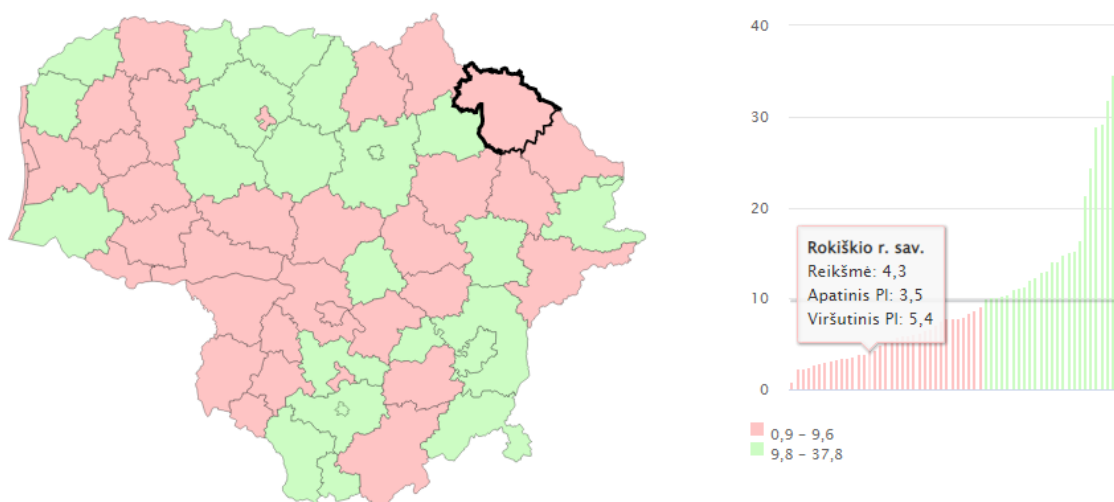
2.3 Prioritetinė problema. Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis

medžiagomis programoje, %

Lietuvoje dantų ėduonis labai paplitęs: net 68 proc. trimečių vaikų dantų ir 94 proc. šešiamečių vaikų dantų jau pažeisti ėduonies. Dar blogesni vyresnių vaikų dantys: ėduonis yra pažeidęs nuo 69 iki 98 proc. dvylikamečių ir nuo 84 iki 100 proc. penkiolikmečių dantų. Švedijos mokslininkai nustatė, kad, padengus dantis silantais, apie 80–90 proc. vaikų dantų net po aštuonerių metų lieka nepažeisti ėduonies.

Lietuvoje vykdoma iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto finansuojama programa, skirta vaikų nuo 6 iki 14 metų nuolatinių krūminių dantų kramtomųjų paviršių ėduonies prevencijai. 2020 metais Rokiškio raj. savivaldybėje šia paslauga pasinaudojo tik 79 vaikai. (7 pav.).

Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, % Metai: 2020 Gini: 0.41



Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Rokiškio r. sav.	79	4,3	3,5	5,4

7 pav. Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, %

Lyginant penkių metų statistiką, matyti, kad didžiausias aktyvumas dengiant dantis silantinėmis medžiagomis buvo 2016 metais (8 pav.).

Savivaldybė	2016	2017	2018	2019	2020
Biržų r. sav.	10,2	2,5	2,7	1,6	2,4
Kupiškio r. sav.	28,5	26,3	24,5	18,8	11,2
Panevėžio m. sav.	16,9	17,9	16,5	16,9	12,4
Panevėžio r. sav.	18,4	18,6	18,2	15,5	10,4
Pasvalio r. sav.	10,4	8,8	9,4	7,5	5,3
Rokiškio r. sav.	10,2	3,7	4,3	3,7	4,3

8 pav. *Vaikų dantų dengimo silantinėmis medžiagomis aktyvumas lyginant kelių metų laikotarpį.*

Reikėtų raginti tėvelius, turinčius 6–13 metų (kol nesukakę 14 metų) vaikų, nuvesti juos pas gydytojus odontologus, kurie padengs jų krūminius dantis nuo ėduonies saugančia medžiaga.

- Vaikų krūminiai dantysi silantais dengiami nemokamai.
- Laiku padengus vaikų dantis silantais, ėduonies atsiradimo tikimybė sumažėja 80–90 procentų.
- Silantai – tai dantų ėduonies (karieso) profilaktikai skirtos medžiagos, neleidžiančios bakterijoms ir angliavandeniams patekti į dantų vageles bei įdubas ir taip jas apsaugančios nuo dantų ėduonies.
- Silantais dengiami tik nesugedę nuolatiniai dantys, o padengti dantys tikrinami po 3 mėnesių, vėliau – kiekvieno profilaktinio tikrinimosi metu.
- Jei silantas iškrenta, krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis procedūra kartojama.

IŠVADOS

Šioje stebėsenos ataskaitoje pateikiami unifikuoti rodikliai, kurie atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos programos tikslai bei jų uždaviniai, pagal tai galima daryti išvadą, kad 11 rodiklių patenka į grupę (žalioji zona), kurioje situacija yra geriausia, palyginti su šalies vidurkiu. 22 rodikliai patenka į grupę (raudonoji zona), kurioje situacija yra bloga lyginant su šalies vidurkiu. Kiti likę 29 unifikuoti Rokiškio rajono savivaldybės rodikliai patenka į grupę (geltonoji zona), kurioje situacija yra patenkinama, palyginti su Lietuvos vidurkiu.

Rokiškio rajono savivaldybėje 2020 m. gyveno 27794 žmonės. Gimusiųjų vaikų skaičius Rokiškio rajono savivaldybėje mažėja. 2020 metais Rokiškio rajono savivaldybėje gimė 160 naujagimių. Ilgalaikio nedarbo lygio rodiklis Rokiškio rajono savivaldybėje 2020 metais siekė 526 atvejų, t. y. 3,1 proc. Palyginti su 2019 metais, šis rodiklis buvo 503, t. y. 2,9 proc. Didėjo ir registruotas nedarbo lygis, 2020 metais buvo 17,7 proc., 2019 metais šis rodiklis siekė 12,0 proc. Rodiklis padidėjo 5,7 proc.

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 2020 metais siekė 1555, o 2019 m. rodiklis – 1711. Kaip matyti rodiklis 2020 metais buvo mažesnis 156 gavėjais.

Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, skaičius 1000 moksleivių 2020 metais sudarė 1119 (abs. sk.) / 386,4 (1 000 moksl.), 2019 m. – 963 (abs. sk.) / 322,5 (1 000 moksl.). Kaip matyti, rodiklis 2020 metais buvo didesnis 156 gavėjais.

REKOMENDACIJOS

Politikos formuotojams.

1. Aktyviai bendrauti ir bendradarbiauti sprendžiant rajono gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos problemas kartu su kitais sektoriais.
2. Gyventojų konsultavimas dėl rizikos veiksnių mažinimo (rūkymas, alkoholis, mažas fizinis aktyvumas, nutukimas).
3. Skatinti aktyvesnę nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių, savivaldybės įstaigų darbuotojų įsitraukimą įgyvendinant visuomenės sveikatos stiprinimo programas.
4. Užtikrinti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.
5. Siekiant mažinti sveikatos netolygumus, siūloma skatinti glaudesnę sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitų sistemų bendradarbiavimą politiniame lygmenyje.
6. Formuojant savivaldybės strategiją, būtina iškelti sveikatos stiprinimą kaip prioritetą ir atsižvelgti į galimybę įtraukti sveikatos raštingumą į visas veiklos sritis bei politines kryptis.

Specialistams.

1. Aktyviau patiems gyventojams įsitraukti į sveikatą palaikančios aplinkos kūrimą bendruomenėse.
 2. Aktyviau dalyvauti visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose sveikatinimo veiklos renginiuose (akcijose, paskaitose ir kt.).
 3. Reguliariai lankytis pas šeimos gydytoją ir profilaktiškai tikrintis savo sveikatą, aktyviai dalyvauti ir paraginti artimuosius dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (onkologinėse, širdies ir kraujagyslių) nustatytoms gyventojų amžiaus grupėms.
 4. Būti nepakantiems alkoholio vartojimui bei rūkymui ir ieškoti aktyvių laisvalaikio praleidimo būdų.
 5. Propaguoti ligų profilaktikos priemones: sveiką gyvenseną, saikingą mitybą, fizinį aktyvumą.
-

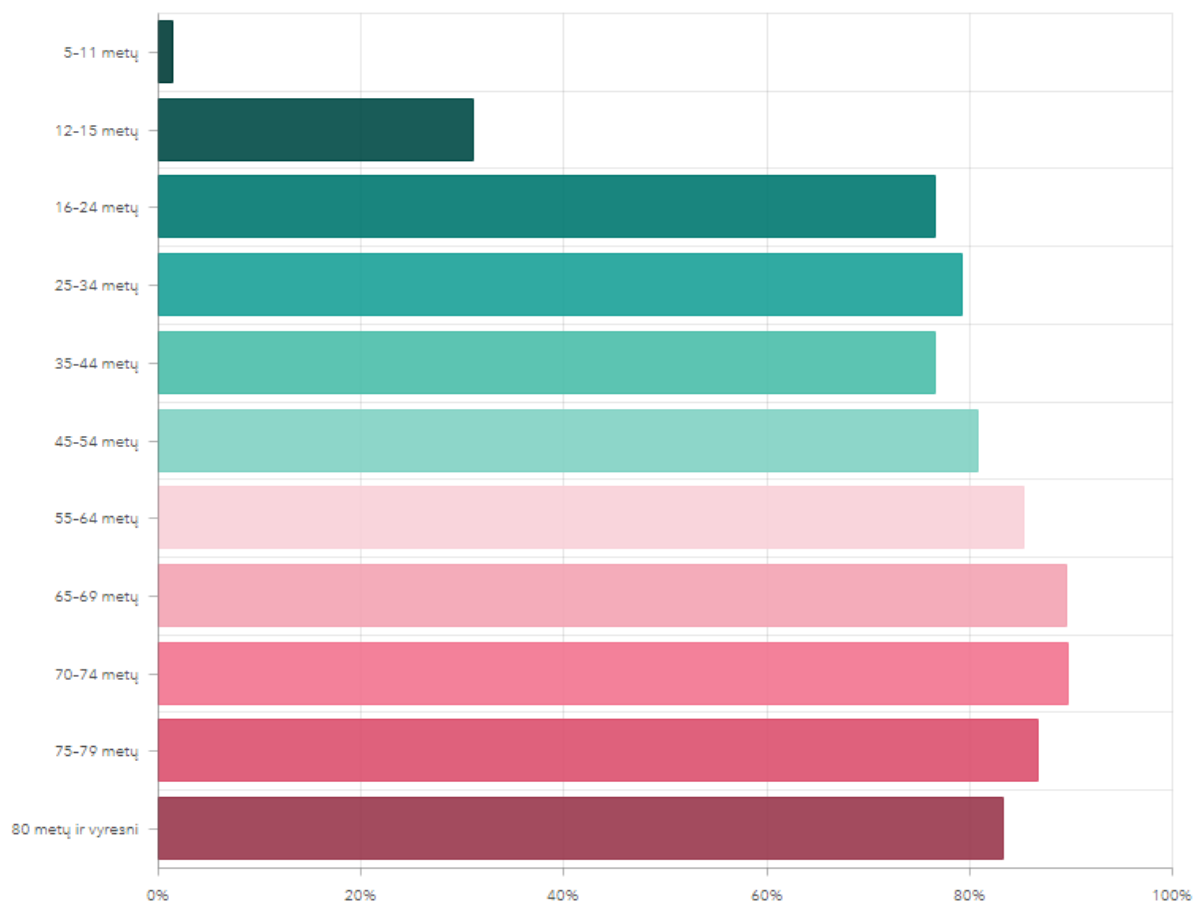
PRIEDAI

COVID-19 situacija Rokiškio rajono savivaldybėje

2022-03-09 duomenimis Rokiškio raj. savivaldybėje nuo COVID-19 infekcijos mirė 115 gyventojų. Iš viso nuo pandemijos pradžios rajone fiksuoti 7542 susirgimai koronavirusu, pasveikusiais laikomi 6549 rajono gyventojai.

Rokiškio raj. savivaldybėje iš viso vakcinuoti 20736 asmenys, tai sudaro 73,7 %. Pirmąją vakcinos dozę – 507 asmenys, antrąją – 9561, pakartotinai – 10668. Lietuvos vakcinacijos vidurkis – 69,7 proc. Vakcinaciją pagal amžiaus grupes galima matyti (1 pav.).

Iš viso paskiepyta gyventojų pagal amžiaus grupes proc.



1 pav. Iš viso paskiepyta Rokiškio raj. gyventojų pagal amžiaus grupes.